

DEPULSIO NEBULA-

RUM FALSÆ INTERPRE-
TATIONIS

Quas Pontificij,

Imprimis verò Robertus Bellarminus, Gregorius de
Valentia, Gordonus Huntlæus, Cornelius à La-
pide & Marinus Marsennus

Clarissimis PROT-EVANGELII

verbis Gen. 3. v. 16. promulgati,

וְאַבָּן אֲשֶׁר בֵּין וּבֵין הָאָשָׁה וּבֵין זָרָעָךְ

וּבֵין זָרָעָה הוּא יִשְׁוֹפֵךְ רָאשׁ וְאַתָּח֙ רִשְׁוֹפֵנוּ עַקְבָּךְ
offundunt,

Suscepta,

Sub PRÆSIDIO

Viri Clarissimi & Excellentissimi,

DN. M. MARTINI TROSTII.

Linguarum Orientalium Professoris Publici ce-
leberrimi, Præceptoris ac Fautoris sui
colendissimi,

Publicæ ventilationis luci expositæ,

M. MICHAELE SCHNEIDERO

Betterfeldâ - Saxone,

In Auditorio Majori, die 19. Januarij.

WITTEBERGÆ,

Ex Officinâ Typogr. GEORGII MÜLLERI,

Anno cœ 1631 c XXXI.

Gelehrte - Gott - Evangelie
Gesetz - v. d. Promulgatio

Die Mutterkost
Pflege - Omnia - Regulae - Prolificae

Wichwele Schneider

Ex Officina Typographorum Monasteriorum

בָּשֵׁם יְהוָה אֱבֹר וּבָ
וּרוּחַ הַקּוֹרֵשׁ אָמֵן

Eficacissima *Prot-Evangelii* verba à corruptris Jesuitarum vindicaturus, ad rem ipsam sine ulterioribus verborum anfractibus me accingo, ita tamen, ut præmittam, me ordine progressurum & propositurum esse.

- I. Status controversiæ evolutionem;
- II. Nostrorum Argumentorum Enumerationem, eorumdemque contrâ Adversariorum *Φλυαριάς* confirmationem;
- III. Rationum contrariæ sententiæ confutationem,

*Clementer nostris, queso, Deus annue caepitis,
Ut Temet maneat gloria, nosq; salus!*

MEMBRUM PRIMUM,

In quo legitimus controversiæ status formatur.

Statum controversiæ evolvam bifarium: I. *κατ' ἀρσον* removendo ea, quæ in dubium non vocantur II. *κατ' ἡσον* attingendo illa, quæ nobis ansam cum adversa parte differendi præbent. *Prius* quod concernit, præsuppono cardinalem dissidii i. in hoc non verti: An in corrupto & adulterino aliquo exemplari pro masculino pronomine נֹא̄ irreperitur fœminum נָאָה vel נָאָה, nam etiamsi hoc concederetur, tamen particularis aliquis codex vitiatus puritati totius sacri Voluminis nihil præjudicare posset, cùm etiam *Logicus* sciat: *A paro-*

ticulari ad Universale consequentiam non procedere. neque 2. in
hoc: an verba Mosis aliqua rationis cerussa obduci queant, &
sic vulgata versio ex collatione aliorum locorum aliquo ex-
plicationis minio pingi & colorari possit? Siquidem non suf-
ficit tu posse, Sed requiritur tu oportet. Sed hoc (quod ad po-
sterius attinet) sub disputationis incudem revocatur, 1. An
vulgata seu ut Cornelius à Lapide eam vocat, Romana Versio,
qua ita legit: *Ipsa* (subaudi B. Virgo) conteret caput serpentis, in
veris sacri codicis exemplaribus fundetur? 2. An eadem tan-
quam vera & authentica defensitati debeat? Hæc est illa Hele-
na, quâ de Pontificii certare debent! Hic est Rhodus ubi illis,
affirmantium vices subeuntibus saltare, ac firmas probatio-
nes producere incumbit! Nos expressè dicimus, ne ullum
quidem vestigiū fœmininæ paraphraseos in textu authenticō
extare. Bellarminus quidem Tom. 1. controv. l. 2. de Verbo Dei
cap 11. A. p. 41. hunc quem formavimus statum controversiæ
evertere videtur, quando præfatur: *Editionem Vulgatam variè
habere, quia quidam codices habeant Ipse, quidam Ipsa, & propterea
non esse contrâ eandem, si convincatur debere legi Ipse vel Ipsum.* con-
fer. Gregorius de Valentia in Tom. controv. sect. 5. l. 5. p. 112. C.
Verum Resp. 1. Bonus ille Vir incidit in scyllam, dum vult vita-
re charybdin. Etenim si, ut ipse faretur, vulgatae versionis cor-
pus tam insigni varietati est obnoxium, sequitur, quod non
sit authenticum. Quomodo enim id, quod varium est, au-
thenticum esse potest? Viderit autem Bellarm. ne fulmine
Concilii Tridentini percutiatur, à quo vulgata editio pro au-
thentica agnoscitur. 2. Eo ipso, quo lectionem, fœmininum
pronomen in locum masculini surrogantem, amplecti-
tur, nobis contradicit, siquidem nos non rejicimus veterem
translationem, quatenus Masculino utitur, & sic cum textu
Hebr. convenientiam fovet; sed quatenus fermento Papi-
stico est polluta & fœmininum substituit, quod in fontibus
non deprehenditur. 3. Si vera est lectio illa, quæ masculinum
retinet, ut non solùm Ipse, sed & Cornelius à Lapide in comm.
super cap. 3. Genes. v. 15. fatetur, cur ab ea Jesuitæ faciunt se-
cessum?

cessum ! cur tām operosē alteram , quāe masculinūm tūetūt ,
rejiciunt ? 4. Non posunt non approbare hanc lectionem :
eūm editio à Sixto V. & Clemente IX. ex Concilio Tridentino re-
stituta , & Romā atque Antwerpiae typis exscripta fœmini-
nō genere : (ipsa) legat . Verba igitur tantum su nt , queis uti Je-
suitis est pro lūbium , quippē quibus res ipsa minimē respōdet .

M E M B R U M S E C U N D U M ,
*Exhibens argumenta orthodoxæ
sententiae.*

Constitutō controversiæ statu jam altiori disputationis
pelago nōe committam , ut falsitatis scopulos evadens , ad ve-
ritatis portum plenis velis & ventis appellere valeam . Produ-
co autem in conspectum Adversariorum agmen aliquot ar-
gumentorum , quorum quādam (priora quatuor) sunt *prima-*
ria ; quādam (duo posteriora) saltem sunt *secundaria* .

I.
Primum sumo AB EXEMPLARIUM CONSTANTIA : Codi-
ces Hæbraeos in hunc usque diem constanter legere :
&c. קָרְבָּלָה solis radiis scriptū est adeō ut & ipsi Adversarii
hoc fateri cogantur , Bellarm. locō cit. Ribera in Habacuc c. 3.
Pererius in Danielem , Lindanus de optimo interpretandi ge-
nere l. 3. p. 126. & 127. Cornelius à Lapide in commen. c 3. Gen.
statim in initio , nec non Canis , Andradius , Oleaster comm. in Ge-
nes. Pagninus , Arias Montanus &c. (quorum loca allegat Witake-
rus in disp. controv. I. advers. Bellarm.) Imō ipsi Theologi Lovan-
nienses in catalogo variarum lectionum , quem benevolus Le-
ctor inveniet in apparatu ad Biblia Regia . Emergit ex dictis
tale argumentum : Quācunque Versio sive Lectio adversatur
omnibus codicibus textus authentici , illa nullum meretur
applausum . Atqui Vulgata , quā h. l. legit Ipsa , adversatur
omnibus codicibus textus authentici . E. nullum applausum
meretur . Major extrā omnem controversiæ aleam posita est .
Minorem ipsi etiam Jesuitæ concedere coguntur . Malunt ta-
men aliquid contrā eam in medium afferre , quām pati , pla-
nè silentium sibi imponi ,

I. Bellarm. loc. cit. sic procedit: Non est improbatum debere legi: Ipsa Neq; est haec depravatio Papistarum, nam etiam si multi codices Hebr. habeant Non tamen legi unum, in quo erat scriptum Non hi ipsa. Bellarmini tibiam fortius inflat Marinus Marsennus, disputans contrà Sixtinum ab Amama (vide hujus Anti-Barbarum Biblicum lib. 2. pag. 322) & audacter pronuncians Bellarmi-
num asserere, se in vetustissimis Exemplaribus legisse Hab.

Resp. 1. Antea præsupponi me non probabiles rationes, sed firmas consequentias admissum esse. 2. Depravationem Papistarum Bellarm. quidem non concedit, interim tamen eadem omnibus cordatis est obvia. 3. A particulari aliquo codice corrupto ad Universa Bibliorum volumina argumentari velle intolerabile est absurdum. 4. Bellarm. causæ suæ maculam suspicionis affricat, dum siccō pede transit codicem illum, in quo fæmininum Non animadverterit. Aut enim aliquid autoritatis Ipsi subfuit; aut non. Si prius cur illum non allegavit, ut res sua evaderet clarior? Sin posterius, cur ad eundem provocavit? Aut non potuit illum nominare, aut noluit. Si noluit, res statim est suspecta. Si non potuit, cur ad eundem lectorem remisit? 5. At dicat aliquis neminem animi dubium esse debere, quin intellexerit editionem Antwerpensem interlinearem, Regijs Biblijs anno 1572. additam, in qua Guido Fabricius, auctoritate Principis Mirandulani adductus, curavit excudi Non? Resp. Ita quidem est, sed quid, quæso, Bellarm. inde lucratur? nam (1) illud ipsum exemplar est corruptum; (2) non legit Non sed Non; (3) rejicitur ab illis, qui anno 1584. secundam divulgationem ejusdem codicis adornarunt, & veram lectio-
nem restituerunt. Hinc quoq; Arias Montanus facto illi calcu-
lum suum minimè subjecit. 6. Marsennus in crimen audaciæ incurrit, dicens, Bellarm. de pluribus Exemplaribus loqui, cui tamen de Unico duntaxat codice & quidem corru-
pto sermo fuit.

II. Si Scriptura legatur absq; punctū Rabinicis, quæ non ita pri-
dem adjecta sunt, potest Non legi in fæminino: sœpe enim ponitur
Non pro Non præsertim cum Emphasis est & virile aliud tribuitur,

Exem.

A

*Exempla sunt hic vers. 12. & 20. cap. 17. Genes. v. 14. cap. 24. v. 44.
cap. 38. v. 21. & 25. Exod. 3. v. 8. Bellarm. l. cit. Huntlaus cap. 18. Epitom. controver. m. 1. & 2. p. 84. Cornelius à Lapide in comm. & Marsennus contra Sixtinum ab Amama pag. 332. qui posteriores duo ferè omnia, quæ habent, ex Huntlao descripsérunt.*

Resp. 1. Denuò repeto, non sufficere hoc loco *to Posse*, sed requiri *to oportet*. 2. Totum argumenti corpus lubrico falsæ hypotheseos fulcro innititur, quâ nempè Jesuitæ sibi persuasum habent, puncta Heb. esse recens inventum Rabinorum, hanc enim nos non acceptamus. 3. Quâm elumbis sit hæc consequentia: Sæpè ponitur **אָמֵן** pro **הִיא** E. & h. l. nemo non videt, qui cerebrum non in calcaneo gestat. 4. Exempla nobis objecta, sunt *άλλοτρια*: nam (1) pro nomen in illis non quam *Vau Schureck*, sed *Chireck* habet (2) multis diversitatis parasangis à nostro præsenti loco distant: Nam in illis semper vel præcedit, vel sequitur fæmininum v.g. v. 12. cap. 3.

כִּי **הַוְאָהִירְתָּאָם** **כֶּלֶ-רְיִי** v. 20. **הַוְאָהָשָׁה** **נְתַנְּחָ-לִי** cap. 17.
וְנִכְרְתָה **הַנְּפָשָׁה** **הַהֲוֹא** cap. 24 v. 44
אֵיכָה **תְּקִרְשָׁה** **הַוְזָן** v. 25. **הַוְאָהָשָׁה** cap. 38. v. 21.
מִן-הָאָרֶץ **הַהֲוֹא** Exod. 3. v. 8. *Hoc loco* autem præcedit masculinum **עַרְעָעָה** sequitur verbum masculinum... **תְּשׁוּפָנָה** **יִשְׁוֹפָה** nec non affixum relativum in eodem genere **Nihil** ergò commercii habent cum nostro classico effato. Si ne illa ratione Huntlaus & Cornelius mysterium in allegatis hiscè locis quærunt. Ex eujus enim mammillis exsuxerunt hoc principium, quod in jam attractis dictis aliquid mysterii subfit? Sic v. g. dictum Gen. 3. v. 12. **הַוְאָהָשָׁה-לִי** Huntlaus ita exponit: *Ipsa h. e. Ipsissima* (non alia) *mibi dedit*, ita ut pronomen hic non tam *Ipsam*, quam *hanc Ipsam seu Ipsissimam* designet. Ast nullum profert assertionis suæ fundamentum. Quæ enim *Adamum* coëgisset necessitas, ut diceret: *Hæc ipsa mulier & non alia dedit mibi &c.* cum tūm temporis præter Evam nulla fæmina fuerit. Simile judicium de cæteris esto.

III. Hæc

III. Hæc videtur vera esse lectio in Hebreo (quæ in fœminino: ipsa legit) nam est hic Keri Vketissi. e. alia lectio, alia scriptio. Licet enim in textu legatur נִתְן i.e. ipsum, tamen de more in margine (uti habent exemplaria correctiora) notatur vera lectio scil. legendum esse נִתְן i.e. ipsa. Cornelius à Lapide in comment. Marsennus. censura in probi. 55. Georgii Veneti. Resp. 1. crambem sæpius coctam iterum hic apponi video. Non enim queritur, quæ lectio videatur veritatis speciem habere, sed quæ tantum vera sit propugnada? 2. Ambabus manibus amplector, quod fatetur in textu occurrere mascul. נִתְן, hoc enim mihi ansam argumentandi suprà præbuit. 3. quād vellemus introspicere correctiora illa (si Diis placet) exemplaria, quæ Cornelius à Lapide commendat. Sine dubio digitum intendit ad Biblia, Antwerpse editioni aptata! Verūm neque sic, mi Cornelii, absurditatis labyrinthum evitabis, nam (1) ita non producis plura exemplaria, uti jaēitas, sed unū (2) illud ipsum, ut suprà vidimus, non est legitimum, sed vitiatum (3) à sociis tuæ fidei correctum & rejectum. (4.) In textu habet quidem הַנָּתָן (quod Deo sic disponente pro נִתְן positum est, ut scil. fraus Jesuitica manifestetur) cum nota נִתְן at in margine nullum יְרֵא est collocatum.

II. Secundum Argumentum mihi suggerit: OPTIMA VERBORUM COHÆRENTIA. Nam quod hic nullò modō fœmininum locum invenire possit, evincunt 1. nomen præcedaneū mascul עֲשֵׂה. 2. Verbum subsequens נִתְן, quod est 3. persona masc. fut. 2. Kal. cum affixo נִתְנָה propter quod (-) penultima syllabæ in (-) transit 3. Pronomen truncatum masculinū in 2. pers. fut. 2. נִתְנָה quæ ante affixum sortitur נִתְנָה gessatum præmissō (-) Argumentum mihi hic nascitur tale:

Quæcunque lectio dicam scribit ipsi verborum cohæsioni, illa nequam tolerari potest.

Atqui lectio Vulgata talis est, ut luce meridianâ clarius appareat E. &c. Jam quid ad hæc Pontifici? Bellarminus reserget, non esse novum in Scriptura, ut cum nominibus fœmininis coniungantur prominina aut verba generis masculini sicut Ruth. 1. v. 8.

Esth.

Esth. i. v. 20. Eccles. 12. 6. Huntlaus hæc approbat c. 18. ubi ad au-
toritatem Pagnini l. 2. Gramm. Heb cap. 3. & Junii l. 3. Gramm.
cap. 7. provocat, simul memb. 9. novum producens exem-
plum ex præced. 2. cap. Gen. v. 23. ubi fœm. נָשָׁהּ cum masc. יִקְרָא:
construitur, quod etiam Cornelius à Lapide eumque secutus
Marsennus pag. 358. Anti Barb. Bibl. urget. Resp. i. Si hoc
Pontificiorum asylum in gyrum syllogisticum redigatur, e-
mergit hæc propositio Major: Quod in aliis locis script. con-
tingit, illud etam in præsenti nostro dicto fieri debet, cuius
falsitatem qui non videret, talpâ cœcior esset, quod enim fœ-
mininum hic subsistere nequeat, docetur à Paulo, qui disertis
verbis semem illud ad Christum accommodat Gal. 3. vers. 16.
non vel ad Ecclesiam, ut Gordonius, vel ad Mariam ut alii volunt
2. Bellarm. sui fædè est oblitus nam lib. I. de Christo cap. 5. pag.
94. F. in hæc verba erumpit: *Si licet personarum mutationes si-
ne causa fingere, nihil unquam certi ex divinis literis colligi poterit.*
Quæ autem eum h. l. cogit necessitas, ut verba generis mascu-
lini fœminino respondere dicat? 3. Producta exempla ma-
ximam iterum cum nostro loco fovent disconvenientiam.
In illis enim *Unicum* saltem habetur masculinum. Ast hic plus
ra leguntur, ut suprà audivimus: In illis de fœminis sermo-
nem spargi nemo negat: Ast hic de fœmina agi, nulli vene-
randorum Patrum in mentem venisset, nisi pixide Pandoræ
(vulgaræ versionis) fuissent, decepti. In illis omnes versio-
nis ad fœminas suum orationis complexum referunt; Ast
hic codices Hebræi, Chaldæi & Græci constanter masculinum
repræsentant, uti partim audivimus, partim etiā adhuc audie-
mus. 4. In specie singula dicta adversiorum assumimus,
ne insufficientis responsionis notam nobis inurere pos-
sint. In cap. lib. I. Ruth. v. 8. fontes veritatis ita fluunt:
וַיַּעֲשֵׂה יְהוָה עַמְּכֶם חֹסֵר כִּי-אָשֶׁר עֲשִׂיתֶם עִם-הַמִּתְהִים וְעִמְּרוֹי
Hic necessariò ponitur Pronomen masculinum ~~עֲשִׂיתֶם~~ pro fœminino ~~עֲשִׂיתֶם~~ vel per simplicem enallagen; vel honoris gra-
tiâ, ut virtus fœminarum majori laudum encomiô evehatur,
& sic aliquid virile ipsis assignetur. Quemadmodum enim

B

cap.

cap. 33. Ezech. vers. 27. idem verbum עִשְׂיָתָן fœminino agglutinatum, viris tribuitur ad vituperationem, quod tamen ibidem simul cum affixo cōjungitur masculino: Ita contrā illud verbū in hoc dicto cū affixo masculino fœminis assignatur ad commendationem, cui tamen statim v. 5. (ubi sic loquitur: וּתְשַׁק לְהֵן) associatur fœmininum. Nihil ergò hoc exemplum Jesuitas juvat non solum propter diversitatis rationem, antea datam; sed etiam propter probationis defectum, similem enim enallagen in verbis Prot. Evangelii nunquam demonstrare possunt. 5. Loca ex cap. 1. Esth. v. 20. & Eccles. 12. 6. de prompta uno eodemque responsionis fædere conciliari possunt. Nam ut illic fœmin. נְשִׁיָּה cum mascul. יְהֹנוֹת pro תְּהִנָּה: Ita hic fœm. בָּנָה cum masc. יְשֻׁחָן pro תְּשֻׁחָן copulatur. Nimirum hoc sit Ἀληθερός ἐνεκα propter homonymiam istarunt vocum quæ secundæ & tertiae sunt personæ. Ne enim aquivocationi domicilium extruatur, id est non tantum hæc teritia persona plur. Masc. sed & secunda aliquoties pro fœminina ponitur v. g. Jerem. 49. vers. 1. אלְמִנוֹתֶיךָ עַלִי תְּבָטְחוּ Ezech. 37. vers. 7. תְּקַרְבוּ עַצְמֹתֶךָ. Ab hujusmodi autem exemplis ad nostrum dictum Mosaicum argumentari velle nimis contortum est. Occurrit in nostro etiam dicto יְשֻׁפֵּךְ discriminis causâ possum esse pro תְּשֻׁפֵּךְ. Resp. quod minus hoc fieri possit Pronomen masculinum prohibet, prohibet affixum truncatum secundæ personæ, quod vero ejusdem personæ non solet addi, prohibet quoque distincta personarum Terminatio, nam in secunda fœm. fut. II. Kal. dico v.g. תְּפִקְרִי in tertia v. fœm. dico חַפְקָרִי. 6. Ad locum Gen. 2. v. 23. Resp. verba illa: לֹזָאת יִקְרָא אֲשֶׁר ad literam sic reddi: *Huic (nomen) vocabitur Virago.* Nam verba nuncupandi in forma passiva præter Nominativum reicum Dativio personæ solent copulari, & vocula שְׁלֵשִׁים ipsi Verbo inclusa subintelligitur, id quod Pagninus (cujus autoritatem Pontificii repellere non possunt) in multis locis observat. 7. Autoritas Pagnini & Junii Pontificios nihil juvat nam (1) Ipsius in Masculino & Neutro locum nostrum Mosaicum transtulerunt.

runt.¹ (2) non queritur quid aliis in locis scripturæ contingat,
sed quid h̄ic sit statuendum.

Argumentamur præterea A MASORETARUM DILIGENTIA. Quantâ industriâ hi in verba Codicis Hebraicæ inquisiverint, quanto studio omnia, quæ cum communi loquendi consuetudine non conveniunt, annotârint, nullius cognitionem (ne ipsos quidem Pontificios excipio) subterfugit. Adeat quis eorundem Marginalia, adeat Mariss Dn. Buxtorfi Tiberiadem & summam eorum sedulitatem experietur. Nos h̄ic tale exstruimus argumentum:

Quamcunque lectionem, ab usitata indole linguae deflentem Masoretæ, qui alijs quamplures non tam insignes variationes observarunt, planè siccō pede transcurrunt, illa non est vero similis.

Sed hæc Pontificiorum lectio est talis, uti fateri debent. Ergo &c.

Excipit Huntlaeus cap. 18. m. 8. pag. 87. multa esse loca, in quibus nihil corrigendum putârint Masoretæ, quamvis in illis ponantur verba mascul. generis pro fæmininis, propter et quod jungantur nominibus collectivis ut Esa. 51. 8. Jer. 3. 3. cap. 4. 14. Ezech. 12. 4. Nah. 3. v. 11. Cant. 2. v. 7. cap. 5, 8. cap. 8, 4. Resp. 1. Huntlaeus disputat ex falsa hypothesi. Existimat enim nomen **וְאַנְ** esse nomen collectivum, cuius assertionis falsitatem postea detegemus. Debuisset distinguere inter observationes seu correctiones ejusmodi loquendi modi, qui Hebrææ lingue admodum familiaris est; & inter observationem ejusmodi formulæ loquendi, cuius pauca vel planè nulla similia dantur exempla. Si vel maximè ipsi concederetur in aliquot locis, ad quorum classem dicta allegata referantur, Masoretas nihil vel annostasse vel correxisse, tamen adhuc nostrum subsisteret argumentum, quippè quod de insigni aliqua variatione & planè inusitata loquendi forma agit. Ipsi enim Pontificii non possunt simile afferre exemplum, ubi fæmininum cum verbo & affixo eō modō ut in nostro loco constructum reperiatur. Ceterum illa accusationum plastra, quæ ibidem Huntlaeus

(à quo Marsennus omnia sua argumenta mutuatus est) in Maforetas exonerat, audacter pronuncians, eos permutationem generis masculini cū fœminino in verbis collectivis non observasse, hoc loco movere non necessarium esse arbitror, partim quia illa ex arenoso fundamento exstructa (somniait enim vocem ΠΑΙΣΙΝ nomen collectivum esse) partim quia admodū sunt contorta, & ex nimio pruritus allegorias sectandi fabricata, partim etiam quia sufficienter à Sixtino ab Amama in Anti Barbaro Biblico pag. 346. sunt perculta.

IV.

Quartum fundamentum desumimus ab ANALOGIA FIDEI SENTENTIA, ita argumentantes: Quæcunque versio contrariatur analogiæ fidei, illa non est toleranda: Röma- na Versio contrariatur analogiæ fidei, Ergo &c. Major suo pondere persistit.

Minoris probationem Jesuitæ à Theologis poscant, quā nos hōc loco supersedemus, ne falcam in alienam messem immittere videamur.

V.

Accessum jam facimus ad Quintum argumentum, quod nobis suggerit: VETERUM INTERPRETUM CONSONANTIA.

Quamcunq; lectionem Veteres Interpretes non sequuntur illa non est probabilis. (Notetur hīc obiter velim argu- mēta nostra non esse separanda, sed conjungenda) At Vulgata talis est. Ergo non est probabilis. Majorem Ipsius Pontificii nō negant. Minor autem jam probanda venit, LXX. verterunt in Masc. ἀντὸς Chaldaica paraphrasis Onkelus habet masculinum נָזֵל & semen aperte de filio Mulieris exponit. Targum Hierosolymitanum verba Moysi in singulari expressit, quæ sunt hujus tenoris: Et quando filii mulieris operam dabunt legi, & fecerint præcepta, tunc studebunt tibi conterere caput & occident te. Hoc a. primariō de Christo intellectum vult, quando caput serpentis conculcandum esse ait: בַּיִמִּי מֶלֶכָה מְשִׁיחָא Præterea Hieron. quæst Heb. in Genes. Irenæus Martyr. l. 2. testimoniorum adversus Judæos ad Quirinum sect. 9 Isidorus Pelusiotæ Epist. 426. Serapion apud August. Steuchum Cosmop. in Gen. c 3. & alii pii Veteres à nostris stant partibus, & Masculinum amplectuntur.

Exci-

Excipit I. Huntlaeus pag. 85. LXX. Interpretes juxta nonnullos codices & lectionem S. Ambrosii & Augustin. vertunt ἀυτὸν in fæm. Resp. 1. Cur eos non denominavit Huntlaeus, ut causæ suæ major veritatis fulgor accederet? 2. LXX. constanter legunt: Αὐτὸς &c. 3. Ipse Huntlaeus Spiritu vertiginis agitatus p. 89. fatetur multos libros Græcos verttere αὐτὸς.

I. Marsennus qui loc. alleg. pag. 348. in hæc verba desinit: LXX. qui verterunt αὐτὸς, non ad αὐτούμα, sed ad ḥשְׁנָה quod hic masculinum est, respexerunt, quæ iterum more suo ex Huntlaeo transstulit. Resp. 1. quid audio de te Marsenne? Dicis ḥשְׁנָה Masculinum esse? Unde hoc tuum effatum probas. Eadem facilitate illud rejicitur, quâ profertur. 2. Cur non etiam in veheris in Paulum, qui ad Gal. 3. v. 16. hujusmodi necit constructionem. ἢ τῷ αὐτερματί σὺ, ὃς εἶς χριστός, Et semini tuo, qui est Christus, nam juxta tuam hypothesin neq; hic masculinum ὃς ad præcedens neutrum αὐτούμα referri posset. 3. Quod igitur LXX. verterunt αὐτὸς ideo fecerunt, quia respectum habuerunt, tūm ad vocem Hebr. quæ masculini generis est, tūm ad sensum, quia per semen genuinè filius intelligitur, ut videre est Gen. 4. 25.

כִּי שַׁת־לֵוִי אֱלֹהִים זֶרַע אַחֲרַת תְּחִתַּת הַבָּرֶךְ

III. Pergit Marsennus in scitiam suam prodere, cum dicit Chaldaicum Paraphrasten Pronomen in neutro posuisse. Nam 1. Utraq; lingua (Heb. & Chald.) neutro genere destituitur. 2. Cur non hoc quoquè de textu Hebraeo dicit, in quo idem conspicitur Pronomen?

IV. Bellarminus speciosò Patrum titulō nos proritare conatur, quando inquit: legisse ipsa Claudium Marium Victorem, Alcinum Avitum, Chrysost. hom. 17. in Genes. Augustin. Ambros. Gregorium Magnum, Euchenium, Rupertum, Bedam, Rabanum, Strabon, Lyranum, Bernhardum, itaq; mendacium esse, quod Chemnitius dicit: omnes veteres legisse ipsum. Confer quoque Cornel. à Lapide, qui Josephum lib. 1. cap. 3. hiscè scriptoribus productis annumerat.

B 3

Resp.

400

Resp. I. In genere (1) hoc argumentandi genus saltem est secundarium, non primarium, quod ex ipso textu vel alio firmo fundamento elici debet. (2) Patres, alias doctissimi, secuti versionem vulgatam ita legerunt. Neque hoc mirandum est cum ipse Bellarm. lib. 2. de Verbo Dei cap. 10. pag. 39. B. fateatur, *In Concilijs generalibus Ecclesie paucissimos aut interdum nullos inveniri linguae Hebr. peritos.* Dolendum itaque est, tum temporis studia linguarum Orientalium non ita floruisse, sicuti hodiè (Deo sit laus) subinde incrementa capiunt, (3) non omnes veteres Pontificiorum opinioni assurgere, patet non solum ex præmissa quorundam Veterum Enumeratione sed etiam ex ipsius Cornelij à Lapide confessione, qui loc. cit. *S. Leonis*, Lipomani LXX. & Chald. Interp. meminit, qui cum nobis Ipse vel Ipsum sensu eodem manente retinent. (4) Chemnitio nulla mendacii macula potest aspergi, usus enim est particulâ Universali non simplici, sed accommodâ, non omnes utpote recentiores Patres, sed puriori antiquitati addictos intelligens.

II. In specie (1) Chrysostomus in ἀντιλεγόντων consortium pertrahi nequit, nam Philippus Montanus Papista annotante Jacobo Pammelio Papista in editione Cypriani Parisiensi ad l. 2, testimon. advers. Jud. n. 51. testatur, Græcum Chrysostomi contextum aliter habere. Infringere quidem hoc conatur Sacroboscus, verum recte urgetur contra eum non solum adversariorum Confessio, sed & exemplarium constantia, quæ allegant Polanus in Syntag. Theol. p. 78. c. & Daniel Chaimerus Panstrat. Cathol. lib. 14. cap. 10. pag. 213. (2) Josephi testimonium (ex lib. 3. cap. 1. αρχαιολογίας) à Cornelio non bonâ citatur fide, ad quod alijs etiam provocat Petrus Blomevenna Leidensis in Comment. Carthusiani in hunc Gen. l. Non enim ita loquitur: *Præcepit, ut mulier capiti plagas inferret, sicut à Lapide & ille Leidensis volunt, sed sic Græca verba habent:* Πολέμιον διποδεῖξας αὐτοῖς καὶ τὸν θεό μηδέ πατὰ τῆς κεφαλῆς φίειν τὰς πληγὰς, h. e. hostem illis designavit, & iussit ipsum plegas dirigere. Quod hic Cornelius ait, hereticos vocem γυνὴ sustulisse,

non

non est invicta probatio, sed vana suspicio & mera principiū petitio ac conjectura.

Ultimum argumentum nobis suppeditat IPSORVM ADVERSARIOVM TESTIFICATIO ET CONFIDENTIA. Sunt enim quām plures non infimi ordinis, qui nostrae lectioni subscribunt, & vitium versionis agnoscunt, in quorum classe vides Riberam in Habacuc 1. 13: & l. 2. de Templo cap. 2. Andradium lib. 4. defensionis Concil. Trid. Melchiorrem Canum lib. 2. cap. 15. loc. Theol. Isidorum Clarum in suis Bibliis, Ariam Montanum, Pagninum, Pererium lib. 10. comm. in Dan. Lindanum de optimo interpretandi genere l. 3. pag. 126. & 127. nec non Theologos Parisienses in notat. marg. ordinarię glossę in h. l. Et quod apprimē notandum est, ipse Leo Papa Romanus h. l. de semine Mulieris, Christo interpretatur. Concludo itaque ita: Quam lectionem ipse Papa (qui errare non potest) & alii non inferioris subsellii Pontificii rejiciunt, ad illam tanquam authenticam ipsi nos sub fulmine anathematis compellere non possunt. At prius est verum de versione Romana E. & posterius.

VI.

MEMBRUM TERTIUM quod suggerit

Argumentorum contrariorum Enervationem.

Probavimus hactenus, sufficienter ut spero nostram sententiam argumentis aliquot, à corruptelis Adversariorum vindicatis. Restat jam ut subruamus eorum fulcra, quæ Jesuitæ vitioso versionis corpori substernunt. Melioris lucis gratia illa in duas dispesco classes; quādam enim ex principiis rationis, Philologicis & Grammaticis; quādam verò ex locis Scripturæ aliisque fundamentis depromunt. Illa hoc locō principaliter pensculanda; Hæc verò Theologis relinquenda sunt, ne corundem demolitionem (quæ facilis esset) suscipiens, μεταβασιν εἰς ἀλλο γένος committere videar.

I. *Semen* est nomen collectivum. E. uti notat multitudinem, qn. de Diabolo (serpente) usurpatur; Ita similem obtinet significacionem,

tionem, quando de Muliere dicitur. Huntlaeus c.17. m.2.p.77 Resp.
1. Audio quidem hic Papisticam Interpretationem, sed de ejusdem probatione altum est silentium. 2. Huntlaeus S. Apostolo Paulo contradicit qui de tali indole nominis γῆ nihil monet, sed unicè locum nostrum de Christo exponit, quando in hæc desinit verba Gal.3. v.16. Non dicit, Et seminibus tanquam de multis (audi Huntlae) sed tanquam de Uno & semine tuo, qui est Christus. Quâ fronte igitur Huntlaeus locum nostrum ad plures refert, quem Apostolus saltem ad Unum accommodat. 3. De argumento, ex oppositione petito suus postea erit dicendi locus.

I. Nomen γῆ ponitur in masculino in posteriore Dicti membro, quando dicitur: Conteret caput &c. Sicut contrâ in priori in fæminino, quando legitur: Semen illius, est enim nomen collectivum significans totam Ecclesiam; Nomina autem collectiva sunt communis generi teste Pagnino lib.2. Gramm. Hebr. cap.2. & Gen.c.32. v.8, Huntlaeus l.cit. & Marsennius contrâ Sixtinum. Resp. Quâm horrenda absurditatum monstra Huntlaeus producit! nam 1. miram introducit vocum μέταμόρφωσιν; Antea asserebat vocem γῆ ad classem nominum collectivorum pertinere, Jam eò audaciæ progreditur, ut non erubescat dicere nomen γῆ mascul. esse. 2. nullum affert exemplum, in quo vestigium aliquod hujus Acceptioonis appareat; 3. disputat ex falsa hypothesi, dum per semen totam Ecclesiam intelligit: 4. committit fallaciam plurium quæstionum, dicens nomen γῆ in posteriori membro in masculino ponи, cum tamen ibi planè non habeatur, ut haec tenus probavimus. 5. Pronomen οὗ referri debet ad nomen præcedens γῆ juxta Huntlaeum. Jam vero eodem fatente illud est gen. fæminini. E. & pronomen ejusdem generis temperamentum sequetur, quod tamen negat. 6. Si nomen γῆ aliter in membro priori; aliter in posteriori accipiatur, quid mirum, diversam quæ esse rationem vocis γῆ in illo membro quô de serpente; & illo quo de semine benedicto sermo spargitur, quod iterum contra Huntlaeum. 7. Quod ad diversitatem significacionis se recipit, in eo principium petit, siquidem nōdum ipsam acce-

acceptio[n]em voci affictam probavit. 8. Laterem lavat dum
Pagninum allegat. Hoc enim solummodo dicit, esse quædam
nomina, quæ utroq[ue] genere usurpentur, id quod nemo infi-
cias ibit. At inter ea vocem ΠΥΘΝ occurtere plane non dicit.
9. Nomen ΠΥΘΝ ex cap. 32. Gen. productum omnium Lexico-
graphorum suffragiō communis generis est. At de vocula sua
Huntlaus hoc nunquam dedit probatum.

111. Ex Versione Latina patet esse legendum Ipsa, quia hæc est
authensica. Gregor. de Valent. anal fid. cathol. l. 8. p. 97. B.

Resp. Puerilis lusus, Jesuitæ ingenio indignus. Inversò
debuisset progredi ordine, & ad normam Hebraici codicis
suam vulgatam revocare versionem. Nihil hic addo, cum ar-
gumenti hujus Enumeratio simul ejusdem exhibeat refuta-
tionem.

I V. Semen serpentis, quod semini mulieris opponitur, multitu-
dinem significat. Ergo & semen mulieris. Non enim probabile est scri-
pturam ambigue loqui, Huntlaus cap. 17. m. 2. p. 77. Ad hoc argu-
mentum alludit etiam Cornelius à Lapide.

Resp. 1. Non urgenda sunt rationes probabiles; sed fir-
mæ & subsistentes. 2. Huntlaus sibi non per omnia constat, ut
in 2. ratione vidimus. 3. Idem utitur hoc axiomate: *opposito-
rum opposita est ratio*, quod tamen modò debitò limitatum,
ipsum nihil juvat. Valeat enim illa regula, *non quoad significata
& suppositorum æqualitatem*; sed *quoad significationem ejusdemq[ue]
varietatem*. Sic v.g. nō est necesse, tot esse animalium rationa-
lium species, quot sunt brutorum. Similiter hoc loco semina
serpentis semini mulieris opponitur, quoad significationis
disparitatem; non verò quoad numerum suppositorum, qua-
si à nostra parte tot stent Redemtores, quot Diaboli ab altera.
4. Probè hic notandum est, Christi pugnam passionem & victo-
riam duplē esse: *Unam*, quam suscepit in corpore suo natura-
li. *Alteram*, quam sustinet in suo corpore mystico, quod est Eccle-
sia; *Priorem* suscepit pro nobis; *Posteriorem* obtinet in nobis. De
priori loquitur scriptura, quando soli Christo exclusivè opus
Redemptionis assignat; De posteriori loquuntur ea dicta, quæ

C

Huntlaus

Huntlaus & alii citant, v. g. Rom. 16, v. 20, *Deus conteret Satanam sub pedes vestras brevi &c.* De utraq; pugna nostrates Theologi verba Prot-Evangelii exponunt, sicut videre est apud D. Rungium p.m. in comm. super cap. 3. Gen. v. 15. Si de priori loquuntur Jesuitæ, dicimus, neminem præter Christum Diaboli caput contrivisse, qui etiam hoc respectu solus maledicto semini opponitur; *Sin de posteriori*, concedimus, Membra Ecclesiæ virtute capitis sui non solùm caput serpentis conterrere, sed etiam eadem hōc sensu semini nequam opponi. Hōc distinctionis emplastrō ritē applicatō cætera omnia argumentorum vulnera, quæ Jesuitæ integrō doctrinæ orthodoxæ capiti infligunt sanari possunt, quæ etiam uberioris deducenda iis relinquo, qui Provinciis Theologicis funguntur. Ad nostrum enim hæmisphærium illa non spectare videntur.

Quare hic vela contraho, Deoq; ter Opt. Maximo ex imis cordis penetralibus gratias ago pro divino auxilio nobis clementer præstito. Idem Benignissimis Deus convertendos ad meliorem frugem reducat, nos vero in agnita veritate usq; ad extremum vitæ halitum conservet, corroboret, confirmet Amen.

כבוד ויקר ליהוֹן :

३५४

הַשֵּׁם אֶל-לְבָבוֹ אִישׁ רַעַת לְקַחַת לְקַחִים
וְאֵין נָתַנוּ לוֹ וְתִרְעוֹת חֲסַרְתָּן רַוחִים:
תִּזְרַע בְּשִׂירָה שְׁכַלוֹ רַיְק יְפֻרְיוֹת תְּחִיכִים
וְאֵינוֹ שְׁבַע לְחַם בִּינָה מְכַלָּת מְלָכִים:
וְאַתָּה אֶחָובי אֲשֶׁרֶיךְ בְּגַלְל מְעַלְלִים
עַמְלָתָם וְחַכְמָתָם יוֹתֵר לְרַב-נְהַלּוֹלִים:
וְתוֹסֵף וְלְקַחַת לְהַכְלָת טּוֹבִים הַעֲתוֹדִים
וַתַּתְּפַר לְהַכְלָת מְעַשָּׂה חִשְׁבָּאת-בְּנֵי כְּבוֹדִים:

Deproperabat

M. Christophorus Meelfürer Onoldinus Francus.

1588 in - ed wile rur den dene
zum emer et grem nge rime
grem eure und er re gret dene
und wile grem grem grem.
Parem miret wile grem grem
wile miret grem grem grem;
Unter rime grem grem grem
wile rime grem grem grem.

Wile miret

wile miret
wile miret

